

לעילוי נשמת
שלום בן משה

המשנה עם מפרשים, מסודרים ומנוקדים

The Mishnah with Commentaries, Vowelized and Organized

גליון
8

פאה פרק ח'

בכל המידות האמורות במתניתין, הלכה פתנא קמא והלכה פאבא שאול. ולא נאמרו דברים הללו אלא למחלק מעשר עני בגורן, אבל המחלק מעשר עני בתוך ביתו, מחלק כפי רצונו, ולא נתנו בו חכמים שיעור.

א מידה זו אמורה בכהנים ובלויים ובישראלים.

מידה זו - דאין פותחין לעני, אמורה בכהנים ולויים וישראלים - כל אחד מהם שמחלק מעשר עני בגורן, לא יפחות מזה השיעור.

היה מציל, נוטל מחצה ונותן מחצה. היה לו דבר מועט, נותן לפניהם והן מחלקין ביניהם.

היה מציל - שאין רוצה לחלק לעניים שבאו כל מעשר עני שבגדו, ורוצה להציל ממנו לקרוביו העניים.

נוטל מחצה - ומצניע לצורך קרוביו.

ונותן מחצה - לעניים שבאו. ואם לאחר שנטל מחצה והצניע לצורך קרוביו היה לו דבר מועט, כלומר: שלא נשאר לו כדי לתת לכל אחד מן העניים שבאו פשיעור הקצוב לעיל במתניתין, נותן לפניהם מה שנשאר בגדו, והן מחלקים ביניהם.

ב אין פותחין לעני העובר ממקום למקום מכפר בפונדיון, מארבע סאין בסלע.

מכפר בפונדיון - כפר הנמכר בפונדיון, כשהחטים נמכרים ארבע סאין בסלע. וארבע סאין הן עשרים וארבעה קבין, שפל

פאה פרק ח'

א נאמנים על הנרק, ואין נאמנים על המבושל, אלא אם פן היה לו דבר מועט, שפן דרד בעל הבית להיות מוציא מלפסו.

נאמנים - העניים על הנרק חי לומר "של מעשר עני הוא", דנרק חייב במעשר מדרבנן.

דבר מועט - נאמנים אף על המבושל, דפעמים שבעל הבית שכח מלעשר, ומעשר מן המבושל מתוך הקדירה.

מלפסו - הקדירה או הפרור שמבשל בה.

ב אין פותחין לעניים בגורן מחצי קב חיטים וקב שעורים - רבי מאיר אומר חצי קב.

אין פותחין לעניים בגורן - כשמחלקין מעשר עני בגורן, אין נותנין לכל עני ועני פחות משיעור זה, דכתיב (דברים כ"ו) "ואכלו בשעריך ושבועו" - תן לו כדי שבעו.

קב וחצי כוסמין, וקב גרוגרות או מנה דבילה - רבי עקיבא אומר פרוס.

דבילה - תאנים יבשים לאחר שנדרסים בעיגול קרויין דבילה, ושוב אין נמכרים במידה אלא במשקל, להכי תני מנה דבילה. ומנה הוא משקל מאה דינרים, והדינר משקל ששה מעים, ומשקל המנה ששה עשר גרגרי שעורה.

פרס - חצי מנה.

חצי לוג יין - רבי עקיבא אומר רביעית.

רביעית שמן - רבי עקיבא אומר שמינית.

ושאר כל הפירות, אמר אבא שאול: כדי שימכרם ויקח בהם מזון שתי סעודות.

פאה
פרק ח'

סָאָה היא שְׁשָׁה קבין. וְהַסְלַע הוא אַרְבָּעָה דינָרִים, וְכָל דִּינָר שְׁשָׁה מְעִין, נִמְצָא הַסְלַע עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה מְעִין. נִמְצָאוּ עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה קבין לְעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה מְעִין, קב לְכָל מְעָה. וְהַמְעָה שְׁנַי פּוּנְדִיּוֹנִים, הָרִי הַכֶּכֶר הַנִּמְכָּר בְּפוּנְדִיּוֹן הוא חֲצִי קב.

אָבֵל מִפְּנֵי שֶׁהַחֲנֻנִי רוּצָה לְהַשְׁתַּכֵּר לִיצִיאַת הָאִפְיָה וְהַטְּחִינָה, אֵי אֶפְשָׁר שְׂיִמְכֹר הַכֶּכֶר שֶׁהוּא חֲצִי קב בְּפוּנְדִיּוֹן, כִּפִּי הָעֶרֶךְ שְׂמוֹכְרִים הַתְּבוּאָה בְּשׁוֹק אַרְבַּע סָאִים בְּסַלַּע. לְפִיכָף לֹא יִהְיֶה הַכֶּכֶר הַנִּמְכָּר בְּפוּנְדִיּוֹן אֶלָּא רֹבַע הַקֵּב בַּלְבָּד.

וְכִשְׂמַחֲלָקִים תְּבוּאָה לְעֵנִי בַגּוֹרֵן, וְעֲלִיו לְטַחֲוֹן וְלֶאֱפוֹת, אֵין פּוֹחֲתִין מִחֲצִי קב. אָבֵל כְּשִׁנּוֹתָנִים לֹא כֶּכֶר אָפוּי, לֹא יִהְיֶה אֶלָּא רֹבַע הַקֵּב, שֶׁהֵם שְׁשָׁה בִּיצִים. וְהָכִי מְפוֹרָשׁ בְּפֶרֶק כִּיצַד מִשְׁתַּתְּפִין בְּעִירוֹבִין (דף פב).

לו, נִוְתַנִּין לוֹ פְּרֻנְסַת לִינָה.

פְּרֻנְסַת לִינָה - מִיטָה וְכָרִים וְכֶסֶתוֹת.

שְׁבַת, נִוְתַנִּין לוֹ מִזוֹן שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת.

מִזוֹן שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת - שְׁחֵיב אָדָם לֶאֱכוֹל בְּשַׁבַּת שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת.

מִי שְׁיֵשׁ לוֹ מִזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת, לֹא יִטוֹל מִן הַתְּמַחוּי.

לֹא יִטוֹל מִן הַתְּמַחוּי - לְפִי שֶׁהַתְּמַחוּי מִתְחַלֵּק בְּכָל יוֹם. שֶׁהַגָּבָאִים מַחְזִירִים עַל פְּתָחֵי בְעֲלֵי בָתִּים בְּכָל יוֹם, וְלוֹקַחִים מֵהֶם תְּכַשִּׁיל לְצוֹרֶךְ הָעֲנִיִּים, וְהַכִּלִּי שְׂמִשְׁמִים בּוֹ אֶת הַתְּכַשִּׁיל נִקְרָא תְּמַחוּי.

מִזוֹן אַרְבַּע עֲשָׂרָה סְעוּדוֹת, לֹא יִטוֹל מִן הַקּוֹפָה.

לֹא יִטוֹל מִן הַקּוֹפָה - לְפִי שֶׁהַקּוֹפָה מִתְחַלֶּקֶת מִעֲרֹב שַׁבַּת לְעֲרֹב שַׁבַּת.

וְהַקּוֹפָה נִגְבֵּית בַּשָּׁנִים, וּמִתְחַלֶּקֶת בְּשָׁלְשָׁה.

נִגְבֵּית בַּשָּׁנִים - לְפִי שֶׁמִּשְׁכָּנִים עַל הַצְּדָקָה, וְאֵין עוֹשִׂים שְׂרָרָה עַל הַצִּיּוּר פְּחוֹת מְשָׁנִים.

וּמִתְחַלֶּקֶת בְּשָׁלְשָׁה - לְפִי שֶׁהִיא כְּדִינֵי מִמוֹנוֹת, וְדִינֵי מִמוֹנוֹת בְּשָׁלְשָׁה.

פאה
פרק ח'

ח הַ מִי שְׁיֵשׁ לוֹ מֵאֲתִים זוּז, לֹא יִטוֹל לְקַט שְׂכָחָה וּפְאָה וּמְעֵשֶׁר עֲנִי.

מֵאֲתִים זוּז - קִים לְהוֹ לְרַבֵּן שְׂאֵלוֹ מְסַפִּיקִים לְשָׁנָה אַחַת לְכֶסֶת וּלְמִזוֹנוֹת.

הֵיוּ לוֹ מֵאֲתִים חֶסֶר דִּינָר, אֶפִּילוֹ אֶלֶף נִוְתַנִּין לוֹ כְּאַחַת, הָרִי זֶה יִטוֹל.

הֵיוּ מִמוֹשְׁכָּנִים לְבַעַל חוּבוֹ אוֹ לְכַתוּבַת אִשְׁתּוֹ, הָרִי זֶה יִטוֹל.

אוֹ לְכַתוּבַת אִשְׁתּוֹ - וְאֶפִּילוֹ הִיא יוֹשֶׁבֶת תְּחָתִיו.

אֵין מַחְזִיבִין אוֹתוֹ לְמַכּוֹר אֶת בֵּיתוֹ וְאֶת כְּלֵי תְּשֻׁמִּישׁוֹ.

וְאֶת כְּלֵי תְּשֻׁמִּישׁוֹ - כָּלִים יָפִים שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׂ בָּהֶם בְּשַׁבָּתוֹת וּבְרַגְלִים.

וְהֵנִי מִלֵּי כְּשָׂבָא לִיטוֹל לְקַט שְׂכָחָה וּפְאָה, וְאֵינוֹ נוֹטֵל מִקּוֹפָה שֶׁל צְדָקָה, שֶׁמִּתְפָּרֵס בְּצִנְעָה, וְאֵינוֹ נוֹטֵל מִמָּה שְׂבִיד גִּבְאִי. אָבֵל אִם נוֹטֵל מִקּוֹפָה שֶׁל צְדָקָה, אִזְּ אֵין מְנִיחִין אוֹתוֹ לִיטוֹל אֶפִּילוֹ לְקַט שְׂכָחָה וּפְאָה עַד שְׂיִמְכּוֹר כְּלֵי תְּשֻׁמִּישׁוֹ.

ט הַ מִי שְׁיֵשׁ לוֹ חֲמִישִׁים זוּז וְהוּא נוֹשֵׂא נִוְתַן בָּהֶם, הָרִי זֶה לֹא יִטוֹל.

מִי שְׁיֵשׁ לוֹ חֲמִישִׁים זוּז וְהוּא נוֹשֵׂא נִוְתַן בָּהֶם - דַּחְמִישִׁין דְּעֶבְדִּין, טְבִין כְּמֵאֲתִים דְּלֹא עֶבְדִּין.

וְכָל מִי שְׂאֵינוֹ צָרִיךְ לִיטוֹל וְנוֹטֵל, אֵינוֹ נִפְטָר מִן הָעוֹלָם עַד שְׂיַצְטָרֶךְ לְבְרִיּוֹת.

וְכָל מִי שְׂצָרִיךְ לִיטוֹל וְאֵינוֹ נוֹטֵל, אֵינוֹ מֵת מִן הַזְּקֵנָה עַד שְׂיַפְרֹנֵס אַחֲרָיִם מִשְׁלוֹ, וְעֲלִיו הַפְּתוּב אוֹמֵר (ירמיה י"ז ט) "בְּרוּךְ הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יִבְטַח בָּהּ", וְהִזָּה ה' מִבְּטַחוֹ". וְכֵן דִּינֵי שְׂדָן דִּין אֵמֶת לְאִמְתּוֹ.

וְכָל מִי שְׂצָרִיךְ לִיטוֹל וְאֵינוֹ נוֹטֵל - כְּגוֹן שְׂדוּחַק עֲצָמוֹ בְּמִלְאָכָה, וּמְסַתְּפֵק בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו כְּדִי שְׂלֹא יִתְפָּרֵס מֵאַחֲרָיִם.

אָבֵל אִם אֵין מַעֲשֵׂה יָדָיו מְסַפִּיקִין לוֹ, וּמְסַגֵּף

דמאי פרק א'

אָבֵל אִם אֵין מַעֲשֵׂה יָדָיו מִסְפִּיקִין לוֹ, וּמִסְגָּף עֲצָמוּ בְחַיֵּי צַעַר קְרוּבִין לְמִיתָה, עַל זֶה אָמְרוּ: כָּל הַצָּרִיף לִיטוּל וְאִינוּ נוֹטֵל, הָרִי זֶה שׁוֹפֵף דָּמִים, וְאָסוּר לְרַחֵם עָלָיו – עַל נַפְשֵׁיהָ לֹא חַיִּים, כָּל שָׂכָן עַל אַחֲרִים.

וְכָל מִי שְׂאִינוּ לֹא חִיגָר וְלֹא סוּמָא וְלֹא פֶסֶת, וְעוֹשֶׂה עֲצָמוּ כְּאֶחָד מֵהֶם, אִינוּ מֵת מִן הַזְקָנָה עַד שִׁיְהִיָּה כְּאֶחָד מֵהֶם, שְׁנֹאמַר (דְּבָרִים ט"ז כ)

"צִדְקָה צִדְקָה תִרְדּוּף".

וְכָל דֵּיין שְׁלוֹקֶת שׁוֹחֵד וּמַטָּה אֶת הַדֵּין, אִינוּ מֵת מִן הַזְקָנָה עַד שְׁעִינֵיו כְּהוֹת, שְׁנֹאמַר (שְׁמוֹת כ"ג ח) "וְשׁוֹחֵד לֹא תִקַּח, כִּי הַשׁוֹחֵד יַעֲוֹר פְּקָחִים וְגו'".

א הקליו שבדמאי:

הַקְלִיין שְׁבַדְמַאי - שֶׁהִקְלִיו חֲכָמִים עַל הַפִּירוֹת הִלְלוּ הַנּוֹזְקִים בְּמַתְנִיתִין שְׁלֵא לַעֲשׂוֹן דְּמַאי, לְפִי שְׁחֹזְקֶתָן בָּאִים מִן הַהֶפְקֵר מִשׁוּם דְּלֹא חֲשִׁיבִי, וְאִיתָ בְּהוּ תְרֵי סְפִיקֵי – סֶפֶק בָּאִים מִן הַהֶפְקֵר וּפְטוּרִים מִן הַמַּעֲשֵׂר, וְאִפִּילוּ אִם תִּמְצָא לֹמֵר שְׁבָאִים מִן הַשְּׁמוּר וְחִיבִים בְּמַעֲשֵׂר, שְׁמָא נִתְעַשְׂרוּ.

וְדַמַּי הֵם הַתְּבוּאָה וְהַפִּירוֹת הַנּוֹלְקִים מִעַמִּי הָאֶרֶץ, שֶׁהֵם חֲשׂוּדִים עַל הַמַּעֲשָׂרוֹת. וְהַחֲבֵר הַלּוֹקֶת פִּירוֹת מִעַמִּי הָאֶרֶץ, צָרִיף לְהַפְרִישׁ מֵהֶם תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי בְּלֶבֶד אִם הִיא שְׁנַת מַעֲשֵׂר שְׁנִי. אָבֵל תְּרוּמָה גְדוּלָה לֹא נִחְשְׁדוּ עַמִּי הָאֶרֶץ עָלֶיהָ, לְפִי שֶׁהִיא בְּמִיתָה וְאִין לָהּ שִׁיעוּר, שְׁחִטָּה אַחַת פּוֹטֶרֶת כָּל הַפְּרִי, וְהַפֵּל נִזְהָרִים בָּהּ.

וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר עֲנִי אִינוּ צָרִיף לְהוֹצִיא מִן הַדְּמַאי, אִף עַל פִּי שְׁעַמִּי הָאֶרֶץ חֲשׂוּדִים עָלֵיהֶם, לְפִי שֶׁיִּכּוֹל בְּעַל הַפִּירוֹת לֹמֵר לְלוֹי אוּ לְעֲנִי הַבָּאִים לִיטוּל הַמַּעֲשָׂרוֹת: "הִבָּא רְאִיָּה שְׂאִין פִּירוֹת הִלְלוּ מַעֲשָׂרִים וְטוּל", דְּקִימָא לָן בְּכָל דּוּכְתָא הַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עָלָיו הָרְאִיָּה.

אָבֵל בְּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר לִיכָא לְמִימַר הִכִּי, שֶׁהָאוֹכֵל טָבֵל שְׁלֵא הוֹרְמוֹ מִמֶּנּוּ מִתְנֹת כְּהוֹנָה, חֲזִיב מִיתָה, וּמִשׁוּם אִיסוּרָא מְפָרְשִׁינָן לָהּ לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר. וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי נָמִי, כְּדִי שְׁלֵא לְאָכְלוּ

דמאי פרק א'

בְּטוּמָאָה, אוּ שְׁלֵא לְאָכְלוּ חוּץ לִירוּשָׁלַיִם.

הַשִּׁיתִין, וְהַרִימִין, וְהַעוֹזְרִין.

הַשִּׁיתִין - תְּאָנִים מְדַבְּרִיּוֹת.

וְהַרִימִין - פִּירֵשׁ הָעֶרֶף פּוֹלְצָרָא "קִי בְּלַעַז.

וְעוֹזְרִין - בְּעֶרְכֵי זַעֲרוּ"ד, וּבְלַעַז סוֹרְבִי"ש.

וּבְנֹת שׁוֹת, וּבְנֹת שִׁיקְמָה.

וּבְנֹת שׁוֹת - תְּאָנִים לְבָנֹת הַמַּתְגַּדְלוֹת מִשְׁלֵשׁ שָׁנִים לְשֵׁלֶשׁ שָׁנִים, וּמַתְגַּדְלִים בְּיַעֲרִים.

וּבְנֹת שִׁיקְמָה - תְּאָנָה הַמּוֹרְכֶת בְּעַרְמוֹן.

וּנּוֹבְלוֹת הַתְּמָרָה, וְהַגּוֹפְנִין, וְהַנְּצִפָּה.

וּנּוֹבְלוֹת תְּמָרָה - תְּמָרִים שְׂאִינִם מִתְּבַשְׁלִין בְּאֵילָן, וְתוֹלְשִׁין אוֹתָן וּמְנִיחִים אוֹתָם זֶה עַל זֶה עַד שִׁיתְּבַשְׁלוּ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים נּוֹבְלוֹת תְּמָרָה – תְּמָרִים שֶׁהִפִּילְתָּן הַרוּחַ קוֹדֵם בִּישׁוּלָן.

גּוֹפְנִים - עֲנָבִים שְׂמִנִּיחִים אוֹתָן בְּגִפְנֵי בְּסוּף הַבְּצִיר, וּבְקוּשֵׁי מִתְּבַשְׁלִים.

הַנְּצִפָּה - צֶלֶף שְׁקוּרִין קַאיִפְרִי בְּלַעַז.

וּבִיהוּדָה – הָאוֹג, וְהַחֹמֶץ שְׁבִיהוּדָה, וְהַפּוֹסְבָּר.

הָאוֹג - פְּרִי אָדוּם שְׁקוּרִין לוֹ בְּלַעַז קוֹרְנִיאוּל"י. וְרַמְבַּ"ם אוֹמֵר שֶׁהוּא אֵילָן שְׁעוֹשֶׂה כְּמִין אֲשֶׁכּוֹלוֹת אָדוּמוֹת אָדוּמוֹת, וְקוּרִין לוֹ בְּעֶרְכֵי סוּמָא"ק, וְלֹא הִזָּה זֶה הַפְּרִי חָשׁוּב בִּיהוּדָה.

וְהַחֹמֶץ - בְּתַחֲלִילָה לֹא הִזָּה הִזִּין שְׁבִיהוּדָה מִחֹמֶץ, לְפִי שֶׁהִיוּ מְבִיאִים מִמֶּנּוּ נְסֻכִים, וְכָל הַחֹמֶץ שְׁבִיהוּדָה לֹא הִזָּה בָּא אֶלָּא מִן הַתְּמָד. לְפִיכֵף הַחֹמֶץ שְׁבִיהוּדָה פְּטוּר. אָבֵל לְאַחַר שְׁבִטְלוּ נְסֻכִים, וְהַחֹמֶץ בָּא מִן הִזִּין, הַחֹמֶץ חֲזִיב בְּדַמַּי אִף בִּיהוּדָה, כְּמוֹ בְּשָׂר מְקוּמוֹת.

וְהַפּוֹסְבָּר - "כְּזֶרַע גֵּד" (שְׁמוֹת ט"ז לא) תְּרַגּוּם יְרוּשָׁלַמִי "כּוּסְבָּר", כּוּלִיאַנְדֵר"ו בְּלַעַז.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל הַשִּׁיתִין פְּטוּרִין חוּץ מִשְׁלֵשׁ דּוּפְרָא, כָּל הַרִימִין פְּטוּרִין חוּץ מִרִימֵי שְׁקִמוּנָה, כָּל בְּנֹת שִׁיקְמָה פְּטוּרוֹת חוּץ מִן הַמּוֹסְטָפוֹס.

דּוּפְרָא - שְׁטוּעַן פִּירוֹתָיו שְׁנֵי פַעְמִים בְּשָׁנָה.

דמאי
פרק א'

"דו" בלשון גון "שנים".

שקמונה - שם מקום.

המוסטפוס - שנתבשלו באילן עד שנתבקעו מאליהן.

שפל אלו חשוכים הן, וחוקתן שאין באין מן ההפקר. ואין הלכה כרבי יהודה.

הדמאי אין לו חומש, ואין לו ביעור.

הדמאי אין לו חומש - הפודה מעשר שני של דמאי, אינו נוטן את החומש, משום דרוב עמי הארץ מעשרין הם. הילכך קרן דמעכב בדאורייתא איתא בדרבנן, חומש דלא מעכב בדאורייתא אכל.

ואין לו ביעור - בסוף שלש שנים, שחייב לבער כל מעשרותיו, כדכתיב (דברים כ"ו יג) "בערתי הקודש מן הבית", ולא תקנוהו רבנן בדמאי.

ונאכל לאונן.

ונאכל לאונן - דמעשר שני של ודאי אסור לאונן, כדכתיב (דברים כ"ו יד) "לא אכלתי באוני ממנו", ומעשר שני של דמאי לא גזרו בו.

ונכנס לירושלים ויוצא.

ונכנס לירושלים ויוצא - נפדה ונאכל חוץ לירושלים, מה שאין כן בודאי, שהמחיצות קולטות ואין יכולין לפדותו ולהוציאו חוץ לחומה לאחר שנכנס, ובדמאי לא גזרו.

ומאבדין את מיעוטו בדרךים.

ומאבדים מיעוטו בדרךים - אם היה מעשר שני של דמאי בדרךים במקום גודדי תיה ולסטים, אפילו היה דבר מועט ויכול להביאו בלא טורח ובלא הפסד, אינו חושש לו, ומניח אותו לאבד בדרך במקום שהוא שם.

ורמב"ם פירש שאם בשעה שמוליך מעשר שני של דמאי בירושלים נאבד ממנו מעט בדרך, אינו חושש לו. מה שאין כן בודאי, שצריך שיעלהו כולו או דמיו, ולא יפסד ממנו כלום בדרךים.

דמאי
פרק א'

ונותנו לעם הארץ ויאכל פנגדו.

ונותנים אותו לעם הארץ - לאכלו בירושלים, ואף על פי שהוא חשוד לאכלו בטומאה. מה שאין כן בודאי, שאין מוסרים אותו לעם הארץ, לפי שאינו נוהר לאכלו בטהרה.

ויאכל פנגדו - כנגד מה שנתן לעם הארץ לוקח מנכסיו, ואוכל בטהרת מעשר בירושלים.

ומחללים אותו כסף על כסף, נחושת על נחושת, כסף על נחושת.

ומחללים אותו כסף על כסף - אם יש לו כסף מעשר שני של דמאי והוא צריך לו, יכול לחללו על כסף חולין. מה שאין כן בודאי, שאין מחללין כסף על כסף, אלא בסלעים של שני מלכים שיכול לחלל זה על זה אם השני חריף. אבל של מלך אחד לא, דלאו דרף חילול הוא, ובדמאי שרי.

כסף על נחושת - אפילו שלא מדוחק. אבל של ודאי מדוחק אין, שלא מדוחק לא.

ונחושת על הפירות, ובלבד שיחזור ויפדה את הפירות - דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים: יעלה הפירות ויאכלו בירושלים.

ויחזור ויפדה את הפירות - גרסינן, ולא גרסינן ובלבד שיחזור ויפדה. והכי קאמר: ויכול לחזור ולפדות את הפירות אם ירצה - דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים אינו יכול לחזור ולפדותם, אלא מעלה הפירות לירושלים. והלכה כחקמים.

הלוקח לזרע ולבהמה, קמח לעורות, שמן לנר, שמן לסוף בו את הכלים, פטור מן הדמאי.

הלוקח לזרע - לקח תבואה לזרעה, פטור בדמאי, דאילו טבל ודאי אסור לזרוע.

ולבהמה - לקח מתחילה להאכיל לבהמה, פטור מן הדמאי. אבל לקח מתחילה לאדם, ונמלך עליה לבהמה, חייב לעשר בדמאי.

וקמח לעורות - לעבד בו עורות.

מכזיב ולהלן פטור מן הדמאי.

דמאי פרק א'

מְכַזֵּב וּלְהֵלֵן - כְּזִיב הוּא סוּף הַמְקוּם שֶׁכָּבְשׁוּ עוֹלֵי בָבֶל, וּמִשָּׁם וּלְהֵלֵן כָּבְשׁוּ עוֹלֵי מִצְרַיִם וְלֹא כָּבְשׁוּ עוֹלֵי בָבֶל, וְלֹא נִתְחַיְיְבוּ בְּדִמְאֵי אֶלָּא הָאֲרָצוֹת שֶׁכָּבְשׁוּ עוֹלֵי בָבֶל בְּלַבַּד. הֵילֶכֶף מְכַזֵּב וּלְהֵלֵן פְּטוּר מִן הַדְּמָאֵי, וְלֹא חֵיִישִׁינן שְׁמָא מִפִּירוֹת הָאֲרָץ שֶׁכָּבְשׁוּ עוֹלֵי בָבֶל הוֹלִיכוּ לְשָׁם. שְׁחֻזְקַת חוּצָה לְאֲרָץ פְּטוּר עַד שֶׁיִּדְעֵה לֶף שֶׁהוּא חֵיִיב, וְחֻזְקַת אֲרָץ יִשְׂרָאֵל חֵיִיב עַד שֶׁיִּדְעֵה לֶף שֶׁהוּא פְּטוּר.

חֵלַת עִם הָאֲרָץ, וְהַמְדוּמָע, וְהִלְקוּת בְּכֶסֶף מַעְשָׁר שְׁנִי, וְשִׁירֵי הַמִּנְחוֹת, פְּטוּרִין מִן הַדְּמָאֵי.

חֵלַת עִם הָאֲרָץ - שְׁתִּיקָן לוֹ גַּבַּל חֶבֶר, וְרוּצָה לִיתְנָה לְכַהֵן חֶבֶר, פְּטוּר מִלְעֶשֶׁר.

וְהַמְדוּמָע - עִם הָאֲרָץ שֶׁנִּפְלָה לוֹ סָאָה שֶׁל תְּרוּמָה לְפָחוֹת מִמָּאָה סָאִין שֶׁל חוּלִין, שֶׁנֶּעֱשֶׂה הַכֹּל מְדוּמָע, כְּלוֹמֵר: עִירוּב תְּרוּמָה, וְנוֹתֵן הַכֹּל לְפָהֵן, פְּטוּר מִלְעֶשֶׁר דְּמָאֵי.

וְהִלְקוּת בְּכֶסֶף מַעְשָׁר - שֶׁלְקַח דְּמָאֵי בְּמַעוֹת שֶׁל מַעְשָׁר שְׁנִי, בֵּין בְּמַעוֹת מַעְשָׁר שְׁנִי שֶׁל דְּמָאֵי, בֵּין בְּמַעוֹת מַעְשָׁר שְׁנִי שֶׁל וְדָאֵי, פְּטוּר מִלְעֶשֶׁר.

וְשִׁירֵי מִנְחוֹת - שֶׁהִקוּמָן לְמִזְבֵּחַ וְהַשִּׁירִיִּים נֶאֱכָלִים לְפָהֵנִים, וְלֹא חֵיִישִׁינן שְׁמָא הִבִּיא עִם הָאֲרָץ דְּכַר שְׁאִינוּ מִתּוֹקֵן.

שְׁמֵן עֶרֶב - בֵּית שְׁמָאֵי מְחֵיבֵין, וּבֵית הַלֵּל פּוֹטְרִין.

שְׁמֵן עֶרֶב - שְׁמֵן אֶפְרָסִמוֹן. וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שְׁמֵן זֵית מְעוֹרָב עִם מוֹר וְאֶהְלוֹת וּבְשָׂמִים.

הַדְּמָאֵי מְעַרְבִין בּוֹ, וּמִשְׁתַּתְּפִין בּוֹ, וּמְבַרְכִין עָלָיו, וּמְזַמְנִין עָלָיו, וּמְפָרְשִׁין אוֹתוֹ עָרוֹם בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת.

מְעַרְבִין בּוֹ - עִירוּבֵי תְּחוּמִין וְחֻצֵירוֹת.

וּמִשְׁתַּתְּפִין בּוֹ - שִׁיתוּפֵי מְבוֹאוֹת. וְאָף עַל גַּב דְּלֹא חֻזֵי לִיהָ, מִיגוּ דָּאֵי בְּעֵי מִפְקִיר לְנִכְסֵיהָ וְחֻזֵי עֲנִי וְחֻזֵי לִיהָ, דְּהָא תָּנַן מֵאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמָאֵי, הַשְּׂמָא נִמְי חֻזֵי לִיהָ.

דמאי פרק ב'

וּמְבַרְכִין עָלָיו - בְּרַפְתַּת הַמְזוּן.

וּמְזַמְנִין עָלָיו - וְאָף עַל גַּב דְּאָכַל בְּעֵבֶרָה, דְּלֹאוּ עֲנֵי הוּא, מִיגוּ דָּאֵי בְּעֵי מִפְקִיר לְנִכְסֵיהָ וְחֻזֵי עֲנֵי וְחֻזֵי לִיהָ.

וּמְפָרְשִׁין אוֹתוֹ עָרוֹם - כְּשֶׁבֶא לְהַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעְשָׁר וּמַעְשָׁר שְׁנִי, יְכוּל לְהַפְרִישׁ וְהוּא עָרוֹם, דְּלֹא בְּעֵי בְּרוּכֵי. דְּאִילוּ בְּעֵי בְּרוּכֵי, הָא בְּעֵינָן "וְהָיָה מִתְּנִידָה קְדוּשָׁה" (דְּבָרִים כ"ג טו) וְלִיכָּא.

בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת - שֶׁל עֶרֶב שֶׁבֶת. דְּסַפֵּק חֻשִׁיקָה מַעְשָׁרִין אֶת הַדְּמָאֵי, וְאִין מַעְשָׁרִין אֶת הַדְּמָאֵי.

וְאִם הַקְּדִים מַעְשָׁר שְׁנִי לְרֵאשׁוֹן, אִין בְּכַף כְּלוֹם.

וְאִם הַקְּדִים מַעְשָׁר שְׁנִי לְרֵאשׁוֹן - שֶׁהַפְּרִישׁ מַעְשָׁר שְׁנִי שֶׁל דְּמָאֵי קוּדָם שֶׁהַפְּרִישׁ מַעְשָׁר רֵאשׁוֹן כְּדֵי לִיטוּל תְּרוּמַת מַעְשָׁר שְׁבֹו, אִין בְּכַף כְּלוֹם. מַה שְּׂאִין כֵּן בְּוִדְאֵי, דְּתָנַן "כֹּכֵל מִצְּוֹתָךְ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי" (דְּבָרִים כ"ו יג) - הָא אִם הַקְּדִים מַעְשָׁר שְׁנִי לְרֵאשׁוֹן, אִינוּ יְכוּל לְהַתְּוֹדוֹת.

שְׁמֵן שֶׁהִגְרָדִי סָדָה בְּאַצְבָּעוֹתָיו, חֵיִיב בְּדְמָאֵי הַגְּרָדִי - הָאוֹרֵג.

חֵיִיב בְּדְמָאֵי - שֶׁעַל גּוֹפּוֹ הוּא נוֹתֵנוּ, וְסִיכָה כְּשֶׁתִּיָּה.

וְשֶׁהִסְוֹרָק נוֹתֵן בְּצֶמֶר, פְּטוּר מִן הַדְּמָאֵי.

וְשֶׁהִסְוֹרָק - הַצֶּמֶר בְּמִסְרָק נוֹתֵן עַל הַצֶּמֶר, חֻזֵי כְּשֶׁמֶן לְסוּף בּוֹ אֶת הַכֵּלִים, וּפְטוּר מִן הַדְּמָאֵי.

א וְאִלוּ דְּבָרִים מִתְּעַשְׂרִין דְּמָאֵי בְּכֹל מְקוּם: הַדְּבִילָה, וְהַתְּמָרִים, וְהַתְּרוּבִים, וְהָאוֹרֵז, וְהַכַּמּוֹן.

בְּכֹל מְקוּם - אֶפִּילוּ מְכַזֵּב וּלְהֵלֵן אִם לְקַחַן מִעַם הָאֲרָץ, דְּכִידוּעַ שְׁמָאֲרָץ יִשְׂרָאֵל בָּאוּ דְּמִנְפְּרֵי, שְׂאִין דּוּגְמָתָן אֶלָּא בְּאֲרָץ יִשְׂרָאֵל.

הָאוֹרֵז שֶׁבְּחוּצָה לְאֲרָץ, כֹּל הַמְּשַׁתְּמֵשׁ מִמֶּנּוּ פְּטוּר.

וְהָאוֹרֵז שֶׁבְּחוּצָה לְאֲרָץ כֹּל הַמְּשַׁתְּמֵשׁ מִמֶּנּוּ פְּטוּר - אֶפִּילוּ בְּאֲרָץ יִשְׂרָאֵל, דְּמִנְפְּרֵי טְפִי, וְלֹא אֶתִי לְאִיִּחְלוּפֵי בְּאוֹרֵז שֶׁל אֲרָץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל שְׂאֵר דְּבָרִים הַנּוֹצְרִים בְּמִתְּנִיתֵין,

דמאי פרק ב'

ואין לוקח ממנו לח - אבל יבש לוקח ממנו, שלא הוכשר לקבל טומאה כל זמן שלא בא עליו משקה. ונאמן עם הארץ לומר הפירות הללו לא הוכשרו, אבל אינו נאמן לומר הוכשרו אבל לא נטמאו.

ואינו מתארח אצל עם הארץ, ולא מארחו אצלו בכסותו.

ולא יתארח אצל עם הארץ - שלא יטמא, ויבוא ויטמא טהרות.

ולא מארחו - לעם הארץ.

אצלו בכסותו - דכסות עם הארץ טומאתו חמורה מטומאת עם הארץ עצמו, דחיישינן שפא ישבה עליהן אשתו נדה, ובגדי עם הארץ מדרס לפרושים. אי נמי, לכך אמרו לא מארחו אצלו בכסותו, דממגע עצמו יכול ליהדר טפי ממגע כסותו.

רבי יהודה אומר: אף לא יגדל בהמה דקה, ולא יהא פרוץ בגזרים ובשחוק, ולא יהא מיטמא למתים, ומשמש בבית המדרש.

אף לא יגדל בהמה דקה - שאסור לגדל בהמה דקה בארץ ישראל, שלא ירעו בשדות אחרים.

ולא יהא פרוץ בגזרים - שסופו לבוא לידי חילול.

ולא יהא פרוץ בשחוק - דשחוק וקלות ראש מרגילין את האדם לערוה.

ומשמש - תלמידי חכמים בבית המדרש.

אמרו לו: לא באו אלו לכלל.

לא באו אלו לכלל - דאין ענינם נוגע לטהרות, ואין הלכה כרבי יהודה.

דמאי פרק ב'

איכא מנייהו בארץ ישראל דדמו לאותן שבחוצה לארץ, אלא דנהו דחשיבי, שדרף לנשאם מתוך חשיבותן למקומות שאין פיוצא בהן, בעו עישורי, דבידוע שמארץ ישראל הן.

ח המקבל עליו להיות נאמן, מעשר את שהוא אוכל, ואת שהוא מוכר, ואת שהוא לוקח, ואינו מתארח אצל עם הארץ.

להיות נאמן - על המעשרות, ולא יהיו פירותיו דמאי מכאן ואילף.

את שהוא לוקח - על מנת למכור. דאילו על מנת לאכול, הא תנא רישא מעשר את שהוא אוכל.

ואת שהוא מוכר - מפירות קרקעותיו.

רבי יהודה אומר: אף המתארח אצל עם הארץ נאמן. אמרו לו: על עצמו אינו נאמן, כיצד יהא נאמן על של אחרים!

על עצמו אינו נאמן - שהרי הוא אוכל דבר שאינו מתוקן כשהוא מתארח אצל עם הארץ. ורבי יהודה סבר שאינו מפסיד נאמנותו בכך, ואין הלכה כרבי יהודה.

ח המקבל עליו להיות חבר, אינו מוכר לעם הארץ לח ויבש, ואינו לוקח ממנו לח.

להיות חבר - לענין טהרות, דהיינו פרוש, ויהיו בגדיו ומשקים שלו טהורים. ואפילו תלמיד חכם אינו נאמן לענין טהרות עד שיקבל עליו דברי חברות, אלא אם פן היה זקן ויושב בשיבה.

והמקבל עליו דברי חברות, צריך להרגיל עצמו שלשים יום, ואחר כך יהיו בגדיו ומשקים שלו טהורים.

ואין קבלת דברי חברות בפחות משלשה חברים, אלא אם פן היה המקבל תלמיד חכם, שאין צריך בפני שלשה, ולא עוד אלא שאחרים מקבלים לפניו.

לח ויבש - דאין מוסרים טהרות לעם הארץ, שאסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל.